

Istungidokument

B9-0319/2021

4.6.2021

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

õigusriigi olukorra kohta Euroopa Liidus ja tingimuslikkuse määruse
2020/2092 kohaldamise kohta
(2021/2711(RSP))

Petri Sarvamaa, Monika Hohlmeier, Jeroen Lenaers

fraktsiooni PPE nimel

Eider Gardiazabal Rubial, Birgit Sippel, Isabel García Muñoz

fraktsiooni S&D nimel

Katalin Cseh, Moritz Körner

fraktsiooni Renew nimel

Daniel Freund, Alexandra Geese, Terry Reintke, Gwendoline Delbos-

Corfield, Sergey Lagodinsky, Tineke Strik, Saskia Bricmont, Sylwia

Spurek, Damian Boeselager, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Heidi

Hautala, Niklas Nienß, Hannah Neumann, Rosa D'Amato, Sven Giegold,

Rasmus Andresen, Ernest Urtasun, Eleonora Evi

fraktsiooni Verts/ALE nimel

Younous Omarjee

fraktsiooni The Left nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon õigusriigi olukorra kohta Euroopa Liidus ja tingimuslikkuse määruse 2020/2092 kohaldamise kohta (2021/2711(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklit 2, artikli 3 lõiget 1, artikli 4 lõiget 3, artikleid 6, 7 ja 13, artikli 14 lõiget 1, artikli 16 lõiget 1, artikli 17 lõikeid 1, 3 ja 8, artikli 19 lõike 1 teist lõiku ja artiklit 49, ning Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikleid 265, 310, 317 ja 319,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2092, mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks¹ (edaspidi „õigusriigi tingimuslikkuse määrus“),
- võttes arvesse oma 25. märtsi 2021. aasta resolutsiooni määruse (EL, Euratom) 2020/2092 kohaldamise ja õigusriigi tingimuslikkuse korra kohta² ning 17. detsembri 2020. aasta resolutsiooni mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027), institutsioonidevahelise kokkuleppe, Euroopa Liidu taasterahastu ja õigusriigi toimimist käsitleva määruse kohta³,
- võttes arvesse komisjoni 30. septembril 2020 avaldatud 2020. aasta aruannet õigusriigi kohta (COM(2020)0580),
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 21. juuli 2020. aasta ja 11. detsembri 2020. aasta järeldusi,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu praktikat,
- võttes arvesse oma 12. septembri 2018. aasta resolutsiooni ettepaneku kohta, millega kutsutakse nõukogu üles järeldama Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 1 alusel ilmset ohtu, et Ungari rikub oluliselt liidu aluseks olevaid väärtusi⁴,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 3. juuni 2021. aasta otsust kohtuasjas C-650/18, millega jäeti rahuldamata Ungari hagi Euroopa Parlamendi resolutsiooni vastu, millega käivitati menetlus järeldamiseks, et esineb ilmne oht, et liikmesriik rikub oluliselt liidu aluseks olevaid väärtusi⁵,

¹ ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 1.

² Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2021)0103.

³ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0360.

⁴ ELT C 433, 23.12.2019, lk 66.

⁵ 3. juuni 2021. aasta otsus kohtuasjas C-650/18: Ungari vs. Euroopa Parlament, ECLI:EU:C:2021:426.

- võttes arvesse komisjoni Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 1 kohast 20. detsembri 2017. aasta põhjendatud ettepanekut, mis käsitleb õigusriigi olukorda Poolas: ettepanek võtta vastu nõukogu otsus, millega järeldatakse ilmset ohtu, et Poola Vabariik rikub oluliselt õigusriigi põhimõtet (COM(2017)0835),
 - võttes arvesse oma 1. märtsi 2018. aasta resolutsiooni komisjoni otsuse kohta kohaldada Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõiget 1 seoses olukorraga Poolas⁶,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 2;
 - B. arvestades, et ilmne oht, et mõni liikmesriik rikub oluliselt ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi, ei puuduta üksnes liikmesriiki, kus see oht tekib, vaid mõjutab ka teisi liikmesriike, nendevahelist usaldust, liidu olemust ja selle kodanike põhiõigusi, mis tulenevad liidu õigusest;
 - C. arvestades, et komisjon ja parlament kasutasid Poola ja Ungari suhtes ELi lepingu artikli 7 lõiget 1 pärast seda, kui oli kindlaks tehtud ilmne oht, et oluliselt rikutakse liidu aluseks olevaid väärtusi; arvestades, et nõukogu on seni üldasjade nõukogus korraldanud kolm kuulamist Poola ja kaks Ungari suhtes;
 - D. arvestades, et õigusriigi tingimuslikkuse määrus jõustus 1. jaanuaril 2021 ja seda on sellest ajast alates kohaldatud;
 - E. arvestades, et õigusriigi tingimuslikkuse määrase kohaldatavus, eesmärk ja kohaldamisala on määruuses selgelt määratletud ning vastavalt ELi lepingu artikli 17 lõikele 1 tagab komisjon „aluslepingute ja institutsioonide poolt nende alusel võetud meetmete kohaldamise“;
 - F. rõhutab, et õigusriigi tingimuslikkuse määrase kohaldamine ei saa sõltuda suuniste vastuvõtmisest, ning tuleb meelde, et suunised ei tohi kahjustada kaasseadusandjate kavatsusi;
 - G. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 234 kohaselt on Euroopa Parlamendil õigus hääletada komisjonile umbusalduse avaldamise üle;
 - H. arvestades, et komisjon „on täiesti sõltumatu, ja selle liikmed „ei taotle ega saa [...] juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt või asutuselt“ (ELi lepingu artikli 17 lõige 3, ELi toimimise lepingu artikkel 245) ning lisaks komisjon „vastutab [...] Euroopa Parlamendi ees“ (ELi lepingu artikli 17 lõige 8) ja „tagab aluslepingute ja institutsioonide poolt aluslepingute alusel võetud meetmete rakendamise“ (ELi lepingu

⁶ ELT C 129, 5.4.2019, lk 13.

artikli 17 lõige 1);

- I. arvestades, et ainult Euroopa Liidu Kohtul on õigus tühistada õigusriigi tingimuslikkuse määrus või selle mis tahes osa, ning arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 278 kohaselt ei ole Euroopa Liidu Kohtule esitatud hagidel õigusakti peatavat toimet;
 - J. arvestades, et liidu finantshuve tuleb kaitsta kooskõlas liidu aluslepingutes sätestatud üldpõhimõtetega, eelkõige ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustega, ning ELi toimimise lepingu artiklis 317 ja 18. juuli 2018. aasta määruses (EL, Euratom) 2018/1046 (mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid)⁷ (edaspidi „finantsmäärus“) sätestatud usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega;
1. kordab oma seisukohta õigusriigi tingimuslikkuse määruse suhtes, mis jõustus 1. jaanuaril 2021 ja on tervikuna vahetult kohaldatav Euroopa Liidus ja kõikides selle liikmesriikides kõigi ELi eelarve vahendite suhtes, sealhulgas sellest ajast alates ELi taasterahastust eraldatud vahendite suhtes;
 2. kutsub komisjoni ja nõukogu üles viimaks tunnistama tungivat vajadust meetmete järele, millega kaitsta Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi, ning möönma, et liikmesriik ei saa muuta oma õigusakte, sealhulgas põhiseaduse sätteid nii, et nende väärtuste kaitse väheneks; on veendunud, et kui parlamendi muresid täielikult ei jagata ja arvesse ei võeta, õhnestab see institutsioonide lojaalset koostööd; tuletab meelde, et Euroopa Parlamendil on õigus hääletada komisjonile umbusalduse avaldamise üle ja tal on võimalus reageerida nõukogu koostöötahetusele; kutsub teisi institutsioone üles koostööd tegema, mitte takistama praeguse kriisi lahendamiseks tehtavaid jõupingutusi;
 3. tuletab meelde, et õigusriigi tingimuslikkuse määruse artikli 5 kohaselt kontrollib komisjon, „kas kohaldatavat õigust on järgitud, ning võtab vajaduse korral kõik asjakohased meetmed liidu eelarve kaitsmiseks“; on veendunud, et õigusriigi põhimõtete järgimise seis mõnes liikmesriigis nõuab õigusriigi tingimuslikkuse määruse viivitamatut kasutamist;
 4. kutsub komisjoni üles kiiresti reageerima õigusriigi põhimõtete jätkuvatele tõsistele rikkumistele mõnes liikmesriigis, mis seavad tõsisesse ohtu ELi vahendite õiglase, seadusliku ja erapooletu jaotamise, eelkõige jagatud eelarve täitmise korral, ning põhjalikult analüüsima vajadust algatada põhjendamatu viivitusega õigusriigi tingimuslikkuse määruses ette nähtud menetlus; kordab oma üleskutset, et komisjon viivitamata täidaks sellest määrusest tuleneva kohustuse teavitada Euroopa Parlamenti nõuetekohaselt kõigist asjaomastele liikmesriikidele saadetavatest kirjalikest teadetest, milles esitatakse õigusriigi põhimõtte rikkumise faktilised asjaolud ja konkreetsed põhjused, ja kõigist käimasolevatest uurimistest; märgib, et siiani ei ole Euroopa Parlament sellise teate kohta teavet saanud;
 5. rõhutab oma muret seoses üha selgemate märkide ja suureneva ohuga, et liidu eelarvet võidakse väärkasutada õigusriigi põhimõtte rikkumise vahendina mõnes liikmesriigis; peab kahetsusväärseks, et nõukogu ei suuda käimasolevates artikli 7 kohastes

⁷ ELT L 193, 30.7.2018, lk 1.

menetlustes teha sisulisi edusamme liidu väärtuste järgimise tagamiseks vastuseks ohtudele, mis ähvardavad ühiseid Euroopa väärtusi Poolas ja Ungaris; juhib tähelepanu sellele, et nõukogu suutmatuse ELi lepingu artiklit 7 tulemuslikult kasutada kahjustab jätkuvalt Euroopa ühiste väärtuste terviklikkust, vastastikust usaldust ja liidu kui terviku usaldusväärset; nõuab, et tulevased eesistujariigid korraldaksid korrapäraselt kuulamisi; soovib, et nõukogu esitaks kuulamiste järelmeetmena kõnealustele liikmesriikidele konkreetseid soovitusi, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõikes 1, ning määraks nende soovitusi rakendamiseks tähtsajad;

6. rõhutab, et vaatamata Euroopa Parlamendi arvukatele resolutsioonidele ja aruannetele ning mitmele Euroopa Liidu Kohtu rikkumismenetlusele ja otsusele halveneb õigusriigi olukord Euroopa Liidus jätkuvalt;
7. kutsub komisjoni üles kasutama kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas määrust, ka selleks, et reageerida demokraatia ja põhiõiguste jätkuvatele rikkumistele kõikjal liidus, sealhulgas rünnakutele meediavabaduse ja ajakirjanike, sisserändajate, naiste õiguste, LGBTIQ-inimeste õiguste, ühinemis- ja kogunemisvabaduse vastu; väljendab heameelt Euroopa Liidu Kohtu suurkoja otsuse üle jätta rahuldumata Ungari hagi Euroopa Parlamendi 12. septembri 2018. aasta resolutsiooni vastu, millega algatati artikli 7 kohane menetlus; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei suuda nõuetekohaselt reageerida Euroopa Parlamendi arvukatele mureavaldustele demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja põhiõiguste pärast mitmes liikmesriigis; kutsub komisjoni üles kasutama kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas Euroopa Liidu lepingu artiklit 7, õigusriigi raamistikku ja Euroopa Liidu lepingu artikli 19 lõike 1 kohaseid rikkumismenetlusi, samuti muid vahendeid, nagu kiirendatud menetlused, ajutiste meetmete kohaldamise taotlused Euroopa Liidu Kohtus ja hagid seoses kohtuotsuste rakendamata jätmisega; palub komisjonil esitada selged põhjendused, kui ta otsustab parlamendi soovitatud vahendeid mitte kasutada;
8. rõhutab, kui tähtis on toetada ja tugevdada ELi institutsioonide, liikmesriikide, Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) ja Euroopa Prokuratuuri (EPPO) koostööd; väljendab heameelt selle üle, et Euroopa Prokuratuur 1. juunil 2021 tegevust alustas;
9. rõhutab, et õigusriigi olukorda käsitlev aastaaruanne on eraldi vahend, mis täiendab õigusriigi tingimuslikkuse määrust; kutsub komisjoni üles kasutama aastaaruande tulemusi oma hinnangus määruse kohaldamise eesmärgil; palub komisjonil lisada oma õigusriigi olukorda käsitlevasse aastaaruandesse eraldi jaotis, mis sisaldab nende juhtumite analüüsi, mille puhul õigusriigi põhimõtete rikkumine teatavas liikmesriigis võib piisavalt otseselt kahjustada või tõsiselt ohustada liidu eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist;
10. peab kahetsusväärseks tõsiasi, et alates määruse jõustumisest ei ole komisjon liikmesriikidele saatnud ühtegi kirjalikku teadet, kuigi komisjoni 2020. aasta aruandes õigusriigi olukorra kohta tuvastati palju probleeme seoses õigusriigi põhimõtete rikkumistega ja käimas on kaks artikli 7 kohast menetlust, mis mõjutavad liidu eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist ja millele liikmesriigid ei ole veel reageerinud; märgib, et määruse artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 kohaste meetmete puudumine kujutab endast komisjoni keeldumist määrusest tulenevate kohustuste täitmisest;

11. tuleb meelde, et Euroopa Parlament andis oma 25. märtsi 2021. aasta resolutsioonis määruse (EL, Euratom) 2020/2092 (õigusriigi tingimuslikkuse mehhanism) kohaldamise kohta komisjonile konkreetse tähtaja, ning märgib pettumusega, et komisjon ei täitnud oma kohustusi selle tähtaja jooksul; rõhutab, et see on piisav alus Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 265 kohase hagi esitamiseks komisjoni vastu;
12. väljendab kahetsust, et komisjon ei vastanud parlamendi taotlustele 1. juuniks 2021 ja ei aktiveerinud õigusriigi tingimuslikkuse määruuses sätestatud menetlust seoses kõige ilmsemate õigusriigi põhimõtte rikkumise juhtumitega ELis; teeb presidendile ülesandeks hiljemalt kahe nädala jooksul alates käesoleva resolutsiooni vastuvõtmisest paluda komisjonilt ELi toimimise lepingu artikli 265 alusel, et ta täidaks õigusriigi tingimuslikkuse määruusest tulenevaid kohustusi; märgib, et valmisoleku huvides alustab Euroopa Parlament vahepeal viivitamata vajalikke ettevalmistusi võimalikeks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 265 alusel algatatavateks kohtumenetlusteks komisjoni vastu;
13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile, nõukogule ja liikmesriikidele.